

DREPTUL DE CONTROL ȘI INFORMARE AL ASOCIAȚILOR NEADMINISTRATORI ÎN CADRUL SOCIETĂȚII CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ

Societatea cu răspundere limitată de tip clasic se constituie, conform Legii nr.31/1990, prin contract de societate și statut, fiind expresie a aplicării principiului limitării răspunderii comercianților pentru datoriile lor comerciale¹, răspunderea asociaților pentru datoriile sociale fiind limitată la aporturile la capitalul social.

Acest tip de societate ia naștere având la bază prezumția de încredere reciprocă a asociaților, caracterizându-se printr-un profund caracter intuitu personae fapt ce generează existența unui complex de drepturi cu caracter nepatrimonial în raporturile asociaților cu societatea.

În ceea ce privește controlul gestiunii societății Legea societăților reglementează următoarele situații:

- Alegerea cenzorilor este în principiu facultativă, adunarea asociaților putând numi unul sau mai mulți cenzori ori un auditor financiar atunci când societatea nu se încadrează în categoria societăților supuse obligației legale de auditare;
- În schimb, dacă numărul asociaților este mai mare de 15, numirea cenzorilor devine obligatorie, situație în care, conform art.199, alin.(4) din Legea nr.31/1990, dispozițiile prevăzute pentru cenzorii societăților pe acțiuni se aplică și cenzorilor din societățile cu răspundere limitată;
- În situația în care societatea cu răspundere limitată nu a desemnat cenzori sau, după caz, auditor financiar, controlul gestiunii se realizează de către asociați prin intermediul dreptului lor propriu la informare și control, context în care se ridică următoarea întrebare:
Care este conținutul și care sunt limitele acestui drept de control al asociaților asupra gestiunii societății?

Aparent răspunsul pare să fie găsit în dispozițiile art. 199 alin. (5) din Legea 31/1990 care prevăd faptul că în lipsă de cenzori sau, după caz, de auditor financiar, fiecare dintre asociați, care nu este administrator al societății, va exercita dreptul de control pe care asociații îl au în societățile în nume colectiv.

Trimiterea este, așa cum s-a susținut și de către doctrină², lipsită de eficiență, dreptul de control al asociaților asupra gestiunii societății fiind inconsistent³ întrucât, astfel cum se

¹ St. D. Cărpenaru, S. David, C.Predoiu, Gh. Piperea, Legea societăților comerciale-Comentariu pe articole, Editia 3, Ed. C.H.Beck, p.598

² St. D. Cărpenaru - Tratat de drept comercial roman, Editia a IV-a, Ed. Universul juridic, p.377 ; In același sens

³ St. D. Cărpenaru, S. David, C.Predoiu, Gh. Piperea, op.cit., p.625

poate constata legea nu cuprinde dispoziții cu privire la reglementarea dreptului de control al asociațiilor în nume colectiv asupra gestiunii societății.

În aceste circumstanțe, Legea societăților se limitează la a afirma existența acestui drept, fără a-i stabili în concret conținutul, modalitatea în care asociații pot fi informați și în care pot controla gestiunea societății. Conținutul acestui drept se determină în mod efectiv printr-o interpretare sistematică a art.192 Cod civil, precum și a art. 1887, art.1918 din cadrul capitolului destinat contractului de societate din Noul Cod Civil.

Art. 192.

Persoanele juridice legal înființate se supun dispozițiilor aplicabile categoriei din care fac parte, precum și celor cuprinse în Codul Civil, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Art.1887.

Prezentul capitol consituie dreptul comun în materia societăților.

Art.1918

(2) Dacă legea nu prevede altfel, oricare dintre asociații are dreptul de a consulta registrele și situațiile financiare ale societății, de a lua cunoștință de operațiunile acesteia și de a consulta orice document al societății, fără a stânjeni operațiunile societății și a afecta drepturile celorlalți asociați.

Prin urmare, art. 1918 Cod civil reglementează *expressis verbis* conținutul dreptului de control al asociațiilor neadministratori, acestora recunoscându-li-se dreptul de a lua cunoștință de operațiunile acesteia și de a consulta orice document al societății, singurele limite impuse fiind ca, în exercitarea tuturor acestor drepturi, asociații să nu stânjească operațiunile societății și să nu afecteze drepturile celorlalți asociați.

Cu toate acestea, dispozițiile prezentate anterior sunt instituite, potrivit Codului Civil în materia societăților simple, și, în măsura în care acestea nu sunt considerate un remediu suficient pentru a acoperi reglementarea deficitară din legea societăților, asociaților nu le rămâne decât să exercite dreptul de control asupra gestiunii societății în mod implicit⁴ prin exercitarea unor drepturi specifice pe care le oferă calitatea de asociat în societatea cu răspundere limitată.

Astfel asociații au dreptul de a participa la adunarea generală a asociaților și la luarea deciziilor privind toate problemele esențiale ale activității societății (art.191, art.193 din Legea 31/1990), dreptul de a cere convocarea adunării generale a asociaților, precum și dreptul de a cerceta registrul asociaților întocmit prin grija administratorilor și a celorlalte registre comerciale conform art.198 din Legea 31/1990.

⁴ St. D. Cărpenaru, op.cit, p.377

Pentru ca drepturile și interesele grefate pe calitatea de asociat să nu fie prejudiciate din cauza conduitei administratorului care, cu rea-credință, ar putea obstrucționa accesul asociaților la documentele financiar-contabile și la date exacte cu privire la gestiunea societății, doctrina⁵ a propus următoarele măsuri care ar putea fi luate pentru o mai bună informare:

-redactarea unor rapoarte trimestriale de către administratori și trimiterea lor asociaților ar asigura controlul și supravegherea societății între adunările generale anuale;

-instituirea unei obligații a administratorilor de a răspunde în scris la unele întrebări pe care asociații le adresează pe marginea acestor rapoarte sau asupra conturilor societății ar asigura o monitorizare precisă a gestiunii societății.

Instanțele de judecată sesizate cu soluționarea unor cereri având ca obiect obligații de a face grefate pe dreptul de control al asociaților asupra gestiunii societății cu răspundere limitată s-au pronunțat astfel:

- Decizia nr. 4394/2010 din 15 decembrie 2010- Înalta Curte de Casație și Justiție.
SURSA: www.scj.ro
Instanta de recurs a reținut următorul argument :

„Nici critica privind pretinsa încălcare a dispozițiilor art. 199 alin. (5) din Legea nr. 31/1990 nu poate fi primită, reținându-se corect că textul în discuție face trimitere la dreptul de control pe care asociații îl au în societățile în nume colectiv, în situația în care nu există cenzori ori, după caz, de auditori financiari.

În aceeași logică juridică s-a arătat - pe bună dreptate - că legea nu prevede niciun drept special de control al asociaților societăților în nume colectiv și că principala modalitate de implicare în viața societății rămâne adunarea generală a asociaților, precum și posibilitatea consultării registrelor societății, a bilanțului și a contului de profit și pierderi.”

- Decizia nr. 4199 din 27 noiembrie 2013 –Înalta Curte de Casație și Justiție
SURSA: www.scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut următoarele:

„Controlul actelor și al activității societății cu răspundere limitată este un drept ce revine fiecărui asociat, în temeiul calității sale și a interesului său legitim de a cunoaște situația financiară și evoluția patrimonială a societății, știut fiind că acest drept de control este consacrat de prevederile art. 199 alin. (5) din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, în favoarea fiecărui asociat care nu are și calitatea de administrator, fiind asemănător dreptului de control pe care asociații îl au în societățile cu nume colectiv.”

⁵ St. D. Cărpenaru, S. David, C.Predoiu, Gh. Piperea, op.cit, p.625

Înalta Curte a concluzionat că „dreptul asociatului de a avea acces la documentele societății este consfințit de lege”, iar “refuzul nejustificat al accesului asociatului la documentele, evidențele și registrele societății care atestă operațiunile efectuate de persoana juridică reprezintă un act samavolnic, care nu poate primi o confirmare din partea instanței de judecată.”

- Decizia nr.2624 din 14 decembrie 2018 – Curtea de Apel București
Instanța de apel s-a pronunțat astfel:

„Limitele (regimul juridic) al dreptului de control al asociaților ne-administratori ai unui SRL fara cenzori sunt date de art.199 alin.5 teza finală din Legea nr.31/1990 (normă specială), respectiv de art.1918 alin.2 NCCiv (norma generală care începe chiar cu mențiunea „dacă legea nu prevede altfel”). Art. 199 alin.5 teza finală din Legea nr.31/1990 (normă specială) stabilește pentru dreptul de control în discuție același regim juridic ca dreptul de control al asociațiilor din SNC.

Legea nr.31/1990 nu cuprinde o reglementare (specială) a acestui drept de control al asociațiilor din SNC. În atare condiții rezultă (din două considerente) că dreptul în discuție este guvernat de prevederile art.1918 alin.2 NCCiv. antemenționat. Astfel, pe de o parte, art.1918 alin.2 NCCiv este o norma generală ce completează norma specială, deci art.1918 alin.2 NCCiv. completează oricum art. 199. alin 5 din Legea nr.31/1990 (asupra a tot ce acest din urmă text de lege nu dispune).

Pe de altă parte, dat fiind lipsa unor reguli speciale, apare că chiar și asociații din SNC în cauză au dreptul de control tot în condițiile prevăzute de norma generală pentru orice asociații (adică art.1918 alin.2 NCCiv). Deci fie prin completarea direct a art.199 alin.5 din Legea nr.31/1990, fie prin completarea normelor din materia SNC în cauză e aplicabil același art.1918 alin.2 NCCiv. Toate aceste argumente servesc și la înlăturarea incidenței regulilor din dreptul de control conferit cenzorilor (art.163, art.164 din Legea nr.31/1990). Mai trebuie adăugat totuși clar că intenția legiuitorului nu a fost să substituie cenzorilor pe asociații ne-administratori și deci că cele două forme de control nu pot fi identice.”

Prin urmare, în lipsa cenzorilor, asociații societății cu răspundere limitată, riscându-și aporturile pe care le pun în comun în scopul obținerii unui profit, sunt îndreptățiți să consulte registrele și situațiile financiare ale societății, și să consulte orice document al societății câtă vreme nu afectează drepturile celorlalți asociați, însă o reglementare mai clară a acestui drept în Legea nr.31/1990, ar fi de natură a înlătura orice incertitudine cu privire la existența, dar mai ales cu privire întinderea și conținutul său.

Tudor Mihaela Andreea
Avocat colaborator în cadrul SCA Duțescu și Asociații